

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. II. An Deus possit se Solo infundere Habitum vel Actum erroris?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

dum nomi-
ne proprio
possit pra-
cepto vel
consilio Dei
incitari.

Et ad hoc, ut mentiatur, non quidem nomi-
nis Dei (nam hoc satis offensum est, re-
pugnare) sed nomine proprio? Responden-
dum est juxta communem Sententiam Ne-
gative: eo quod mendacium sit ita intrinsecè
malum, ut nulla causa illud cohonestet; cum
honestum esse nequeat, veritatem (quæ ex se
absolute honesta est) impugnare, & quantum
in se est evitare: Deus autem nequit præ-
cipere malum, aut ad illud directè incitare,
ut nequit esse auctor peccati. Quævis possit
ex justa causa & intentione boni finis alicui
nonnulla obijcere, ut quibus is per suam
malitiam vel imprudentiam accipiat occa-
sionem mentiendi.

Neque obstat huic Doctrinæ sententia
Scotistarum de dispensabilitate præceptorum
secundæ tabulæ. Tum quia Pures excipiunt
præceptum non mentiendi, de quo etiam
Scotus 3. d. 38. quæst. 1. dubitative loquitur.
Tum quia juxta Scotistas etiam dispensa-
bile foret eatenus, ut mendacium non foret
peccatum Theologicum, cessante scilicet
voluntate Dei prohibente, non tamen,
ut non foret moraliter & intrinsecè malum,
& contrarium rectæ rationi; quod autem
tale manet, non potest Deus velle vel præ-
cipere.

10. Supposito tamen (quod Nominales vol-
unt, & consonat nonnulli Scotista, neque est
necessè à nobis sustineri; esto fortasse effi-
caciter non possit convinci) malitiam non
esse mendacio ad eò intrinsecam, quin divi-
nitus sit separabilis, consequens foret, eà per
absolutam potentiam ablatâ, posse menda-
cium, uti alia per præcepta secundæ tabu-
læ vetita, præcipi, & ad illud hominem à
Deo incitari. Qui tamen ob hoc non possit
ipse per se vel per alium mentiri: eo quod
etiam inde penderet à malitia, mendacium
repugnet primæ veritati; uti repugnat sum-
mæ sapientiæ ipsam falli, etsi in hoc non
esset malitia, & spiritualitati Dei repugnant
actiones ab organo corporeo dependentes,
etsi non malæ.

11. Non obstat etiam, quod obligetur, uti-
quæ ex aliquo præcepto divino, ad mentien-
dum, qui invincibiliter existimat se ad id
obligari, ut salvet vitam proximi. Nam ibi
mandatum divinum naturale per se & di-
rectè fertur in hoc, ne quis agat contra
dictamen conscientiæ; non autem ut men-
tiatur: quamvis suppositâ erroneâ conscien-
tiâ, per accidens & ex consequenti oblige-
tur mentiri, quatenus non mentiri foret
contra conscientiam. Neque de hoc potest
esse quæstio. Est quæ idem de ceteris intrin-
secè malis. Proceditque etiam de facto &
potenti ordinaria: de qua tamen indubiè
nequit à Deo præcipi mendacium juxta
sensum præsentis dubii. Hoc itaque solum
moveretur, de potestate absoluta, an per il-
lam, seclusâ ignorantia & per se, præcipi
à Deo possit mendacium.

QUÆSTIO II.

An Deus Possit se Solo Infundere
Habitum vel Actum erroris?

VARIÆ sunt de hac quæstione Docto-
rum opiniones. Nam Suarez disp. 3. de
fide sect. 5. Coninck disp. 10. dub. 2. & plures
Alii simpliciter asserunt, Deum non posse
infundere habitum, & consequenter à for-
tiori nec actum erroris. Secundo Smising
Tract. 2. de Deo disp. 6. n. 283, 284, & 286. &
Alii idem censent de errore actuali, secus
de habituali. Tertio Poncius in Comment.
Scoti ad 3. dist. 38. num. 29. & seqq. Arriaga
Tract. de fide disp. 1. sect. 5. subsect. 2. & plures
Recentiores existimant, neutrum repugnare
Deo, suppositâ nimirum per solum Deum
producibilitate actus vitalis. Quod addo:
nam si (quod Vasquez & plures alii censent:
etsi minus probabiliter) implicet actum vi-
talem produci sine influxu ipsius potentie
vitalis, implicabit idem de actu erroris. Pro
resolutione.

12.
Opiniones
varie re-
solvuntur

DICO I. Potest Deus se solo infundere
habitum erroneum. Probat: tum quia
illum potest in intellectu conservare se solo
atque ad eò concurlu non tantum universali,
sed particulari: tum à simili ex dictis de Habi-
tu vitioso disp. 1. q. 8. n. 88. tum à fortiori ex
dicendis de actu erroneo: tum denique quia
nulla in hoc apparet ratio repugnantia.

13.
Deo potest
infundere
habitum er-
roris in in-
tellectu.

Quare, similiter se solo causare potest
alia, à quibus oritur error intellectus; qua-
lia sunt indebita applicatio objecti sensibi-
lis, in dispositio organi, species sensibilis ob-
jecti absentis, & similia, ex quibus ori ut
imperfecta species intelligibilis fallaque in-
tellectio. Quorum ulterior ratio est, quod
hæ causæ sint bonæ in genere entis, ordi-
natæ per se ad effectum positivum & bonum
in genere entis, nullamque malitiam mo-
ralem annexam habentem: adeoque nulli
repugnat perfectioni divinæ, eas ponere
in esse, & ad earum effectus concurrere. Im-
perfectio autem physica, quæ illis sive effe-
ctui earum, in est, non obstat: cum etiam
cæcos, claudos, ceterosque, effectus monstru-
sos possit Deus causare. Hoc itaque potest
Deus quia omnipotens, etiam per hujusmo-
di effectus puniendo hominem, aut ob alias
causas.

Nec obstat, quod sic Deus inclinaret
hominem in errorem: nam id non potius,
immo minus repugnat, quam quod ipsumet
errorem actualè possit in intellectu causare,
ut infra dicetur. Deinde etsi hoc non pos-
set, adhuc non repugnaret infusio habitus
erronei, qui solum est inclinatio habitualis
in errorem, & quasi in actu primo, corri-
genda per intellectum: sicut non repugnat
productio ipsius intellectus in certis cir-
cumstantiis æquæ inclinantis aut determi-
nantis

14.

nati ad errorem, uti neque repugnat causare propositionem talem specierum, ad quam sequitur error, quæ ad nunc magis determinat; nec denique productio habitus vitiosi, etsi inclinet ad actum vitiosum, non refundendum in Deum tamquam auctorem.

Et à fortiori in lapide aut extra omne subiectum.

Hinc à fortiori patet, posse Deum causare se solo habitum erroris extra omne subiectum, aut in subiecto incapaci erroris actualis, v.g. in lapide: tunc enim apertius cessant inconvenientia, quæ videri possent annexa productioni illius in intellectu.

15. *Immo probabiliter idem dicitur de actu erroris.*

Dico II. Valde probabiliter potest etiam Deus absolute loquendo se solo causare seu infundere actum erroris seu assensum falsum. Probatur: quia similiter in hoc non apparet sufficiens ratio repugnantia. Quod quidem manifestius est, si error sic infunderetur intellectui, ut hic se haberet modo velut mortuo, per eum formaliter nil intelligendo; prout existimat *Coninck* contingere, dum actus vitalis infunditur à solo Deo: tunc enim intellectus non erraret, magis quam lapis, si in eo poneretur error; neque aliquod inconveniens, quod derogeret hac in re divinæ omnipotentia, allegari potest. Idem est à pari aut fortiori, si error actualis produceretur à Deo extra omne subiectum, vel in subiecto non intellectivo, v.g. lapide.

Generaliter verò non esse repugnantiam, probatur ulterius: quia illa deberet fundari in malitia sive imperfectione ipsius erroris actualis: nunc autem in errore solum est imperfectio seu malitia (ut sic dicam) physica; qualis est in febris, dolore capitis, cœcitate &c. quæ utique Deo tamquam auctori non repugnat: nulla autem est in eo malitia moralis, ne quidem objectiva, qualis est in mendacio indeliberato aut ex invincibili ignorantia commissio: adeo ut huiusmodi errans nequidem materialiter metiatur seu contra mentem eat.

Neque etiam ex eo, quod Deus ipse ob infinitam sapientiam errare non possit, sequitur ipsum non posse errorem causare in altero: sicuti ex eo quod Co vitam essentiali & perfectionem suam mori vel dolere non potest, non sequitur, ipsum non posse causare mortem, dolorem, aliaque infirmitates in hominibus.

Confirmatur: quia potest Deus obijcere lapidem vel lignum cum talibus accidentibus, ut determinetur intellectus ad iudicandum quod sit homo; item conservare speciem objecti absentis, unde iudicabitur adhuc esse præsens: quid ni ergo possit per se causare ipsam errorem.

16. *Solvitur fundamentum Coninck.*

Dices I. Cum *Coninck* sup. n. 28. Deus, quia est summè bonus & sanctus, nequit causare peccatum: ergo similiter quia est summè verus seu verax, nequit infundere errorem. Resp. Neg. Conf. Nam causando peccatum eo ipso male & perversè ageret, con-

tra rectam scilicet rationem & voluntatis suæ rectitudinem; at producendo in altero errorem, seu volendo ut alter erret, non erraret ipse Deus, uti causans alterius mortem, non moritur Deus. Unde potest Deus interdum velle ut alter erret, immo præcipere v.g. rustico, ut credat, actu utriusque falso & erroneo, Pastori etiam male instruenti, dum rusticus non habet rationem dubitandi de dictis Pastoris: & tamen Deus nunquam potest velle, ut quis peccet. Non est igitur par ratio. Disparitas autè à priori est, quod infinita bonitati repugnet velle aut facere omne malum, infinita autem veritati solum repugnet, ut ipsa erret, aut alios mentiendo seu contra quam sentit loquendo decipiat.

Dices I. Deum *Smising* sup. n. 28; implicat Deum aliquid falsi dicere, falsum autem diceret, si se solo produceret errorem in intellectu; quoniam dicere Dei nihil est aliud, quam alteri notitiam infundere: nec enim voces requirit seu aliud signum externum, aliàs non posset loqui Angelo vel anime separata. Quam igitur certum est, divino testimonio deceptione nullam subesse posse, tam certum est, Deum se solo actum erroris in intellectu producere non posse. Resp. Deum in casu questionis nil dicere seu loqui; ad quod nimirum requireretur manifestatio, quæ Deus manifestaret mentem suam esse hanc vel illam; quod non facit producendo in altero errorem, per quod nempe non dicit neque significat Deus se idè iudicare. Aliud esset de errore huiusmodi, qui v.g. haberet pro objecto hanc propositionem: Petrus moritur, & ita Deus sentit. Iste enim error esset locutio Dei: Deus autè nequit fallere aut decipere verbis aut aliis signis quæ censentur esse revelatio seu locutio ipsius; cum id sit mentiri. Non rectè proinde preclarus hic Auctor certitudinem parem esse putavit in impotentia divina non mentendi, & errorem se solo producendi.

17. *Respondetur ad fundamentum Smising.*

Dices III. Si Angelo v.g. Deus infunderet errorem, ipseque Angelus illum hominibus propalaret, Deus ipse mediata per Angelum diceret falsum. Resp. Neg. Sequè quod infundendo errorem Deus non loquatur in actu velut exercitio, neque testetur id à se dici aut esse verum, neque quæ ad hoc faciat Angelum esse suum velut internum. Nec hinc sequitur, non posse nobis constare de infallibilitate revelationis Dei: nam ex hoc ipso, quod constat de revelatione (de qua nobis circa mysteria fidei satis constat) constabit de infallibilitate illius seu rei revelatae, ob infinitam seu summam Dei revelantis auctoritatem; cui derogat falsa aut incerta locutio, non autem assensus falsi in alio productio.

18.

Objectioni Tenoceri satisfi.